

Dioon (Dión)

synonyma: Platyzamia

čeleď: Zamiaceae

Rodové jméno pochází z řečtiny a má význam: 2 vejce. Roste v Mexiku, Hondurasu a Nikaragui v podobě stálezelené rostliny připomínající palmu či cykas. Kmeny jsou přímé (vzácně poléhavé), nevětvené, sloupovité, plstnaté a zůstávají na nich zbytky listových bází. Dorůstají výšky 7 - 11 (i 15)m při průměru kmínku 10 - 30cm. Listy jsou zpeřené a vyrůstají ve spirále na vrcholu kmene asi po 15ti ks, vytrvávají 4 roky, mívají délku 1 - 2m, šířku 20cm, jsou zelené, mírně obloukovité. Plodem je plstnatá šištice, samičí se vytvářející po 3 - 4 rocích, mívá válcovitý až vejčitý tvar, samčí se objevují samostatně, jsou eliptické až vejčité, plstnaté a dlouhé 10 - 45cm. Nejznámějším druhem je *D. edule*.

Rostou v tropických pralesích, suchých svazích, kaňonech a pobřežních dunách na plném slunci a v dobře propustné půdě. Teplota nesmí klesnout pod 13 - 18°C.

Množí se semeny nebo odnožemi.

Dioon argenteum

Dioon califanoi

oblasti: Puebla

Pochází z Mexika. Kmen je válcovitý, vysoký do 3m a v průměru má 20 - 30cm. Listy jsou bohaté, mírně obloukovité, tmavě zelené až naředlé, dlouhé 70 - 85cm, široké 9 - 16cm, v mládí plstnaté, řapíky dlouhé 10 - 12cm, zpeřené, v jedné řadě míří zhruba pod úhlem 45° vzhůru, tvoří je 80 - 100 párů lístků, vlastní lístky úzce kopinaté, trnité, překrývají se, u báze bývají přeměněné v trny, dlouhé 6 - 7cm, široké 7 - 8mm a celokrajné (v mládí mohou mít 1 - 3 trny). Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou plstnaté, krátce stopkaté, dlouhé 40 - 50cm, široké 20 - 25cm, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou válcovité, šedo-zelené, dlouhé 30 - 40cm, široké 8 - 10cm a mají 2 - 3cm stopku.

Dioon caputoi

oblasti: Puebla

Pochází z Mexika. Kmínek je vzpřímený, vysoký do 1m a v průměru má 20 - 25cm. Listy jsou bohaté, tuhé, dlouhé 75 - 90cm, široké 15cm, řapíky jsou dlouhé 12 - 15cm, zpeřené, tvořené 50 - 70ti páry lístků, vlastní lístky zakončené hrotem, bazální jsou přeměněné v trny, mají délku 6 - 10cm, šířku 4 - 5mm, podvinuté a celokrajné nebo s 1 (i 2ma) trny o délce 2 - 3mm. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou válcovité, dlouhé 30 - 40cm, široké 20 - 25cm, velmi krátce řapíkaté, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou vzpřímené, válcovité, plstnaté, krátce stopkaté, dlouhé 30 - 40cm a široké 9 - 10cm.

Dioon edule (Dión jedlý)

synonyma: *D. aculeatum*, *D. edule* var. *lanuginosum*, *D. imbricatum*, *D. strobilaceum*, *D. strobilosum*, *Macrozamia littoralis*, *Macrozamia pectinata*, *Platyzamia rigida*, *Zamia maeleni*

oblasti: Hidalgo, Honduras, Nikaragua, Nuevo León, Querétaro, San Luis Potosí, Tamaulipas, Veracruz

Roste v Mexiku podobě dvoudomé stálezelené rostliny. Kmen dorůstá výšky 1 - 2 (i 4)m při průměru 20 - 45cm, občas může být poléhavý, celková šířka je pak 1,5 - 3m. Listy jsou bohaté, tuhé, zelené až sivozelené, lichozpeřené, dlouhé 0,6 - 1,5m, široké 14 - 20cm, v mládí mírně bíle ochlupené, řapíky jsou 1/2kulaté, dlouhé 3 - 13cm, zpeřené, tvořené 80 - 130ti páry lístků, vlastní lístky úzce kopinaté, zašpičatělé, u vrcholu se překrývají, dlouhé 6 - 14cm, široké 0,5 - 1,1cm a mírně podvinuté. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou vzpřímené, vejčité, plstnaté, dlouhé 25 - 29cm, široké 19 - 24 (i 30)cm, stopka má délku 4 - 5cm, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou válcovité, dlouhé (17,5 -) 20 - 30cm, široké 60 - 75cm, nahnědle plstnaté a stopky mají délku 3 - 3,5cm. Plodem je vejčité žluté semeno dlouhé 10 - 12mm. Semena se používají k výrobě mouky. Existují vnitrodruhové taxony:

- var. *angustifolium* - Nuevo León, Tamaulipas; kmínky kratší, vysoké do 30 - 40cm; lístky dlouhé 6 - 11 (i 16)cm, široké 4 - 6mm, sivozelené; samčí šištice při rašení vzpřímené, hnědošedě plstnaté, dlouhé 20cm a široké 7,5cm

- var. *edule* - stonek vysoký až 3m při průměru 25 - 40cm; listy tmavězelené, mají délku 1 - 1,4m, šířku 17 - 20cm, tvořené 80 - 130ti páry lístků o délce 7 - 12cm, šířce 5 - 9mm; samičí šištice vejčité, dlouhé 25 - 30cm, široké 20 - 24cm, samčí šištice válcovité, dlouhé 17 - 20cm, široké 6 - 7cm; semena bleděhnědá, kulovitá, dlouhá 2,4 - 3cm, široká 1,9 - 2,2cm

- var. *imbricatum* - listy trnitě pilovité, široké do 6mm, překrývající se, řapíky ochlupené, vzpřímené
- 'Jacala' - výška do 3m, zpravidla poléhavý kmínek; listy dlouhé 1,2m, lístky dlouhé 7,6 - 10cm, široké 0,6 - 1,3cm, podvinuté; samčí šištice holé; pomalý růst

- f. *lanuginosum* - listy vzpřímené, ochlupené, lístky jemně pilovité, překrývající se

- 'Palma Sola' - kmínky střední; listy dlouhé 0,9 - 1m, široké 16 - 17cm, kýlnaté

- 'Querétaro' - výška 1,2m; listy mírně zkroucené, dlouhé 85cm, široké 20cm, podvinuté, v mládí modrošedé

- 'Rio Verde' - výška 1,5 - 1,8m, průměr kmene 23cm; listy dlouhé 1,2m, široké 17cm, v mládí modrošedé

- 'Valles' - výška kmínku 30cm, bohatě odnožuje; listy dlouhé 55 - 58cm, široké 10cm; samičí šištice dlouhé 14cm, široké 9cm, plstnaté, samčí šištice dlouhé 5,5 - 8cm, široké 3 - 4cm

Pro pěstování používáme písčité substrát, do kterého i vyséváme semena.

Množí se semeny. Horní část semen by měla zůstat nad povrchem. Dobře snáší delší období sucha.

Dioon holmgrenii

oblasti: Oaxaca

Roste v Mexiku. Kmínky jsou válcovité, vzpřímené až poléhavé, dlouhé do 6m a široké 17 - 40cm. Listy bohaté, vzpřímené až rozkladité, kožovité, hladké, v mládí plstnaté, dlouhé 1,3 - 1,5m, široké 20 - 27cm, řapíky 1/2kulaté, dlouhé 11 - 15cm, zpeřené, tvořené 100 - 130 páry lístků směřujících kupředu v úhlu 60°, vlastní lístky jsou dlouhé 10 - 12cm, široké 7 - 9mm, mají 15 žilek, okraje podvinuté a zakončené 2 - 4mi trny. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou vejčité, šedohnědě plstnaté, dlouhé 30 - 50cm, široké 20 - 30cm, krátce stopkaté, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou vzpřímené, válcovité, dlouhé 30 - 40cm, široké 6 - 8cm, nahnědle plstnaté a stopky jsou dlouhé

1 - 2cm.

Dioon mejiae

synonyma: *D. edule* var. *latipinnium*, *D. pectinatum*

oblasti: Honduras, Nikaragua

Roste v Hondurasu a Nikaragui. Kmínky jsou vzpřímené, dlouhé do 7,3m a široké 17 - 36cm. Listy jsou bohaté, tuhé, matné, zelené, mírně obloukovité, dlouhé 1 - 2m, široké 34cm, v mládí hnědě plstnaté, zpeřené, tvořené 75 - 100 i více páry lístků, mohou být mírně ohnuté, zašpičatělé, dlouhé 15 - 17cm, široké 1,5cm, bazální přeměněné v ostny, podvinuté a celokrajné. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou poléhavé až převislé, vejčité, dlouhé 30 - 46cm, široké 25 - 35cm, zašpičatělé, stopky dlouhé 6 - 7,5cm, plstnaté, samčí šištice vzpřímené, válcovité, plstnaté, vyrůstají samostatně, mají délku 25 - 45cm a šířku 9 - 11cm.

Dioon merolae

oblasti: Chiapas, Oaxaca

Roste v Mexiku. Dorůstá výšky až 3 (i 8)m při průměru kmene 20 - 40cm. Ve stáří odnožují. Listy jsou bohaté, tuhé, kožovité, vzpřímené, tmavězelené či nasivělé, dlouhé 0,8 - 1m, široké 13 - 15cm, v mládí plstnaté, řapíky 1/2kulaté, dlouhé 7 - 15cm, zpeřené, tvořené i více než 120ti páry lístků, vlastní lístky úzce kopinaté, špičaté, kožovité, při vrcholu se překrývají, mají délku 7 - 9cm, jsou široké 1 - 1,2cm, podvinuté, mají 20 žilek a mívají 2 - 4 trny. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou vzpřímené, vejčité, šedě plstnaté, dlouhé 40 - 45cm, široké 20 - 25cm, krátce stopkaté, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou válcovité, dlouhé 20 - 40cm, široké 8 - 10cm, hnědě plstnaté a krátce stopkaté.

Vyhovují mu suché otevřené borové a dubové porosty.

Dioon purpusii

oblasti: Oaxaca

Patří mezi endemity Mexika. Dorůstá výšky 1 - 5m nebo i více při průměru kmene 25 - 40cm. Listy jsou bohaté, tuhé, vzpřímené, později i obloukovité, dlouhé 0,8 - 1,6m, široké 16cm, v mládí plstnaté, řapíky mírně 4hranné, dlouhé 5 - 20cm, při bázi široké až 2 - 3cm, zpeřené, tvořené 75 - 130ti páry lístků, vlastní lístky směřují kupředu, jsou plstnaté, dlouhé 7 - 11,5cm, široké 0,8 - 1cm, překrývající se, celokrajné nebo trnité, na okraji mají 2 - 3 trny délky 2 - 3mm. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou vzpřímené, později mírně ohnuté, krátce stopkaté, dlouhé 44 - 53cm, široké 20 - 25cm, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou dlouhé 20 - 36cm, široké 7 - 13cm a stopky dlouhé 2 - 5cm.

Dioon rzedowskii (Diön Rzedowského)

oblasti: Oaxaca

Roste v Mexiku. Kmínky jsou nevětvené, ve stáří nakloněné, dlouhé do 5m a široké 25 - 40cm. Listy jsou bohaté, vzpřímené, obloukovité, lesklé, zelené, kožovité, dlouhé 1,6m, široké 28 - 38cm, v

mládí plstnaté, řapíky jsou 1/2kulaté, dlouhé 10 - 15cm, u báze široké až 4cm, zpeřené, tvořené i více než 80ti páry lístků, vlastní lístky hrofité, dlouhé 14 - 19cm, široké 1,8 - 2,1cm, mají 30 - 35 žilek, mírně podvinuté, v mládí hodně trnité. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou převislé, mírně vejčité, plstnaté, tupé, dlouhé 60 - 75cm, široké 20 - 25cm, stopky jsou dlouhé 17 - 20cm, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou válcovité, vzpřímené, dlouhé 30 - 50cm, široké 8 - 13cm a mají 4,5 - 5cm stopku.

Dioon sonorensis

synonyma: *D. edule* var. *sonorensis*, *D. tomasellii* var. *sonorensis*

oblasti: Sinaloa, Sonora

Roste v Mexiku. Kmínky jsou vzpřímené, dlouhé 30 - 90 (i 1,5)m a v průměru mají 22 - 25cm. Občas od báze odnožují. Listy jsou vzpřímené, na vrcholu zkroucené, sivozelené, v mládí plstnaté, dlouhé 1m, široké 20 - 25cm, řapíky kulaté až 1/2kulaté, dlouhé 6 - 16cm, zpeřené, tvořené 70 - 98mi páry lístků, vlastní lístky úzce kopinaté, mohou být mírně ohnuté, dlouhé 11,2 - 13,8cm, široké 4 - 6mm, celokrajné nebo s 1 - 2 trny. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou vejčité, plstnaté, dlouhé 31 - 36cm, široké 20 - 23cm, stopky jsou dlouhé 5 - 6,3cm, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou dlouze válcovité, dlouhé 25 - 27cm, široké 7 - 8cm a mají 2 - 3cm stopky.

Dioon spinulosum (Dión píchavý)

oblasti: Oaxaca, Veracruz

Roste v Mexiku. Dorůstá výšky do 10m při průměru kmene 18 - 25cm (báze je až 2x širší). Listy jsou bohaté, obloukovité, šedozelené, dlouhé 1,5 - 2m, široké 30 - 40cm, zpeřené, tvořené 80 - 117 páry lístků, vlastní lístky jsou v mládí ojněné, kopinaté, hrofité, podvinuté, dlouhé 15 - 20cm, široké 1 - 1,5 (i 4)cm a na okraji mají 5 - 8 trnů. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou mírně vejčité, plstnaté, dlouhé 35 - 50cm, široké 20 - 27cm, později převislé na 20 - 30cm stopkách, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou mírně vejčité, plstnaté, dlouhé 21 - 50cm, široké 10 - 14cm a mají krátké stopky.

Má rád částečný stín ve vlhkém vzduchu.

Dioon tomasellii

oblasti: Durango, Guerrero, Jalisco, Michoacán, Nayarit

Roste v Mexiku. Kmínky jsou vzpřímené, válcovité, dlouhé 1 (i 2)m při průměru 25cm a ve stáří mohou odnožovat. Listy jsou tmavězelené, tuhé, vystoupavé, dlouhé 1,5 - 2m, široké 30 - 36cm, v mládí hnědě ochlupené, řapíky kulaté až 1/2kulaté, dlouhé 15 - 24cm, zpeřené, tvořené 93 - 104 páry lístků, vlastní lístky kopinaté, mírně ohnuté, dlouhé 14 - 18cm, široké 0,7 - 1,2cm, celokrajné nebo s 1 - 2 trny. Samičí šištice vyrůstají samostatně, jsou vejčité, dlouhé 20 - 30cm, široké 15 - 20cm, samčí šištice vyrůstají samostatně, jsou válcovité, dlouhé 35 - 50cm a široké 8 - 10cm.

Další informace:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Di%C3%B3n>

<http://databaze.dendrologie.cz/index.php?menu=4&id=1295>

<https://www.rostliny.net/>